

σθησία τους. Ξέρετε τί είναι ο Παλαμάς; Ίδου τί λέει γι' αυτόν μια από τις κυράδες μας. «Και όμως υπό την στέγην αὐτοῦ (τὸ Πανεπιστήμιο) φιλοξενεῖ περιέργον ποιητὴν περιεργολάτων στίχων, τοῦ ὁποῦ ἡ διατήρησις ἀποτελεῖ ἄνησιν τοῦ σκοποῦ (σ' αὐτὸ συμφωνοῦμε) εἰς ὃν ἀποβλέπει τὸ ἔθν. τοῦτο ἱδρυμα». Τώρα δὲν χρειάζεται νὰ πᾶτε μακριὰ γιὰ νὰ κρίνεται τὴν καλαισθησία της σὰς παραπέμπουμε στὸ ποίημα τοῦ Παλαμά γιὰ τὸν Αἰσχύλου σὰς εἰδοποιούμε ὅμως πῶς πρέπει νὰ ἀντιδράτε, γιατί ἄλλοιως μποροῦσε νὰ τὸ φέρῃ ὁ διχθολὸς νὰ ἐνθουσιασθῇτε ἔξαρνα καὶ δὲ συμφέρει.

Ἡ διαφορὰ μεταξύ μας, κυράδες, εἶναι ὅτι τὴν καλαισθησία τῆ δικῆς σας ἐμεῖς τὴν ξέρουμε, γιατί εἶναι παλαιὰ ὅσο ὁ Κοραΐς, γιατί μ' αὐτὴν ἀνατραφήκαμε, καὶ εἶδαμε καὶ πάθαμε γιὰ νὰ τὴν βγάλουμε ἀπὸ πάνω μας, ἐνῶ ἐσεῖς δὲν καταλάβατε ἀκόμη τὴ δική μας.

Ἐσεῖς δημοσιεύετε ἔξαρνα διήγημα ἀπ' τὴν ἐπανάσταση μὲ ἐπιγραφὴ «Οἱ Μαυρομιχάλοι» καὶ ὑστερὰ θὰ πῆτε φυσικὰ τῶν Μαυρομιχαλῶν, τοὺς Μαυρομιχάλας. Ἐμεῖς, θὰ ποῦμε οἱ Μαυρομιχάλοι, καὶ συλλυπούμαστε τὸν καθεστῶν τοῦ δὲν αἰσθάνεται τὴν ἡμορφίαν καὶ τὴ μεγαλοπρέπεια ποῦ ἔχει ἡ κατὰ τὴν ἀίτιον, καὶ ὁ ὁποῦς τολμᾷ νὰ βεβηλώσῃ τὴν ἱστορίαν μὲ τὴ σχολαστικὴν του γραμματικὴν.

Ἐσεῖς διδάσκετε στὴ νέα γενεὰ τὴν ἐπανάσταση καὶ μιλεῖτε γιὰ Σπέρδαν Ἑλλάδα καὶ Πελοπόννησον σὰν νὰ εἶναι ὁ λόγος γιὰ τὸ Κόδρα καὶ γιὰ τὸ Θησεία, καὶ φοβᾶστε νὰ πῆτε Μωρηῆς καὶ Ρούμελην, γιατί αὐτὲς οἱ λέξεις ἔχουνε στὴν καρδίαν μας μιὰν ἄλλη μαγικὴ δύναμη, γιατί πίσω ἀπ' αὐτὲς ἡ ἐλληνικὴ καρδίαν ἀκούει ἕναν ἀντιλαλο τουφεκιῶν, καὶ εἶναι φόβος μήπως συγκινηθῇ.

Θέλετε τώρα νὰ δῆτε καὶ τὴ νομιμοφροσύνη τῶν προκομμένων μας ἐφημερίδων καὶ τὴν ἀντίληψιν ποῦ ἔχουν τῆς ὑψηλῆς ἀποστολῆς τους; Ίδου τί συμβουλεύει κάποιος: «Ἀλλὰ πρέπει νὰ ὑπερασπίσωμεν τὴν γλῶσσαν δι' ἐντονωτέρων μέσων. Ὅπουδὴποτε ἀντιβιβάσθῃ ἔργον τοιαύτης ὑποστάθμης πρέπει νὰ παρεμποδισθῇ διὰ γενικῆς ἀποδοκιμασίας ὡς βεβηλώσεως ταπεινοῦς τὸ ἐθνικὸν φρόνημα καὶ ἀτιμάζουσα τὴν γλῶσσαν». Δηλ. συμβουλεύει τὸν καθέναν καὶ ἀφοῦ ἀποδοκιμάσῃ (ποῦ εἶναι δικαίωμα του) νὰ ξαναπᾶν ὑστερὰ εἰδικῶς γιὰ νὰ ἀποδοκιμάσῃ. Δὲν ντρέπομαστε!

Ἀφῖνοι πιά καὶ ἄλλες κουταμάρες ποῦ πέρασαν

ἐνοιωθὲν ἕνα βαθύ θυμό, γιατί δείχνονταν ὁ Σοφοκλῆς σὰν ἄνθρωπος, ποῦ δὲν ξέρεי τί θέλει νὰ πεῖ καὶ δὲν ἔχει καμιά ἰδέαν τί εἶναι σκέψη. Καὶ δὲν εἶχαν ἄδικο οἱ ἀντίδοι νὰν τὸ νομίσουν αὐτό, γιατί ἔτσι τοὺς τὸν παράστησεν ὁ κ. Χρηστομάνος.

Ἐπίασεν ὁ εὐλογημένος νὰ μεταφράσῃ καὶ δὲν εἶπε πρῶτα μὲ τὸ νοῦ του, ὅτι γι' αὐτὴ τὴ δουλειὰ χρειάζεται κατὰ πῶς πολὺ ἀπὸ τὴν κρῦα παράταξη τῆς μιᾶς λέξης κοντὰ στὴν ἄλλη καὶ ἀπὸ τὴν ἀνούσια καὶ ψυχρὴ ἐξήγηση τοῦ ἀρχαίου κείμενου. Δὲν ἐνοίωσεν ὅτι γιὰ τέτοια δουλειὰ χρειάζονταν πρῶτα—πρῶτα ψυχὴ, δύναμη, ἐμπνευση, ἀρμονία. Δὲν σκέφτηκεν ὅτι χρειάζονταν νὰ νοιώσῃ πρῶτα τὸ μεγαλεῖο τῆς ἰδέας καὶ τὴ δύναμη τῆς φράσης τοῦ Σοφοκλῆ καὶ ὑστερὰ νὰν τὰ κλείσῃ μέσα στὴν ψυχὴ του, νὰν τὰ καλοδουλέψῃ ἡ συνειδήση, νὰ σηκωθεῖ ψηλὰ καὶ νὰ ξεφύγῃ σ' ἕναν κόσμον ποιητικὸ καὶ ὁνειρευτὸ τὸ καλλιτεχνικὸ ἐγώ, γιὰ νὰ μπορέσῃ νὰ δώσῃ σὲ νέα μορφή τὴν παλαιὰ τους ζωὴ. Ἐλείψαν ὅλα αὐτὰ ἀπὸ τὸν κ. Χρηστομάνο. Καὶ τοῦ εἰλεψεν ἀκόμα ἡ γνωριμὴ μὲ τὴ γλῶσσαν τοῦ Σοφοκλῆ καὶ τὴ γλῶσσά μας τὴ σημερινή. Τοῦ εἰλεψεν ἡ καθαυτὴ

στὸ αἷμα μας καὶ εἶναι ἀδιόρθωτες. Ἀμ' ἐκείνη ἡ χαριτόβρυτος ποῦ μᾶς πληροφορεῖ μὲ τόσῃν ἀφέλειαν ὅτι «οἱ δημοτικισταὶ ἀναιροῦσιν αὐτοὶ ἐαυτοὺς ἀναγκάζοντο νὰ διαλέγωνται ἐν τῇ καθομιλουμένη (ἐννοεῖ τὴν καθαρεύουσα), ἥτις ἐπεβλήθη ἰσχυρῶς κτλ.»! Μὰ τί διαβόλο! Ἰπνωτισμένοι εἵμαστε; Βῆτα-ἄλφα βα, κυρά μου. Ἡ δημοτικὴ τώρα ἀρχισε νὰ καλλιεργεῖται καὶ γι' αὐτὸ ἕνα σωρὸ πράγματα, ποῦ τὰ ἐμάθαμε στὴν καθαρεύουσα δὲν ξέρουμε ἀκόμη νὰ τὰ ποῦμε στὴ δημοτικὴ. Τώρα ποῦ ἐμάθαμε νὰ συλλαβίζῃς, κυρά μου, πάρε ἕνα βλιβλίον καὶ μελέτησε παρὰ κάτω, καὶ ὑστερὰ γράφε κύρια ἄρθρα γιὰ τὸ γλωσσικὸ ζήτημα.

Ο ΑΝΗΣΥΧΟΣ

ΤΟ ΣΤΕΦΑΝΙ ΤΟΥ ΓΑΜΟΥ

Καθένας ἑνὸς του κι' ἕνα κόσμον σκεπάζει
Ἀπ' τοῦ Παράδεισου βγαλμένο τὴν ἀγκάλη
Ποῦ μέσα στὰ ἀσύγκριτά του κάλλη
Νοῦς καὶ ψυχὴ μαζί ἀναγαλλιάζει.

Ὅμως μαραινεται καὶ πέφτουν χάμουν
Λίγο ἄργότερα—τί κρίμα!—οἱ ἀνθοὶ του
Καὶ φυτρώνουν πάνω γύρω στὸ κλαρί του
Ἀγκάθια ἀόρατα—τὸ σύμβολο τοῦ γάμου.

ΙΙΑΝΝΗΣ ΟΡΦΑΝΙΔΗΣ

ΠΑΡΑΓΡΑΦΑΚΙΑ

— Εἶδες τί ἔγραφε ὁ «Νουμάς» εἶναι τώρα δυ̣ τρεῖς μῆνες;
— Τί ἔγραφε;
— Ἐγραφε, οἱ γιατροὶ τώρα λέν πῶς τὸ φιλὶ εἶναι ἐπικίντυνο.
— Ἀργὰ τὸ κατάλαβαν. Πάντα τὸ φιλὶ εἶταν ἐπικίντυνο, γιατί συχνὰ καταντούσε σὲ γάμο.

Δελές. Κοίταξε ἡ Κα Ἑλένη Φάρσα περπατεῖ ἐκεῖ μὲ τὸ Ζώρζ· εἶναι φίλος της ὑποθέτω.
Μπεμπές. Ἔτσι κι' ἔτσι... Ἀλλοτε εἶταν φίλοι.
Δελές. Γιατί; τώρα μάλωσαν;
Μπεμπές. Ὅχι, παντρεύτηκαν.

Ἐκείνη. Ὁ μετανοιώσεις μιὰ μέρα ποῦ δὲν παντρέψτηκες.

Ἐκεῖνος. Καλύτερα νὰ μὴν παντρεφτῶ καὶ νὰ μετανοιώσω, παρὰ νὰ παντρεφτῶ καὶ νὰ μετανοιώσω.

Μικρὸ κορίτσι. Πόσες ἀδερφάδες ἔχεις;
Μεγάλο κορίτσι. Μιά.

Μικρὸ κορίτσι. Περίεργο! Ὁ ἀδερφός σου ὅμως μοῦ εἶπε πῶς ἔχει δυὸ ἀδερφάδες.

Χατζιδάκης (κοιτάζοντας μ' ἀνοιχτὸ τὸ στόμα ἕνα κανόνι). Δὲ μοῦ λές, Μιστριώτη, πῶς γίνονται τὰ κανόνια... ἐσὺ ποῦ ξέρεις τόσα πράγματα...

Μιστριώτης. Νὰ στὸ ξηγήσω ἑφκοῦ. Παίρνεις μιὰ τρύπα καὶ βάσεις χαλκὸ ἢ ἀτσάλι δλόγυρα.

Χατζιδάκης. Κοίταξε, νὰ μὴν τὸ συλλογιστῶ κ' ἐγώ.

Γέρος. Ἐδῶ ἔζησες ὅλη σου τὴ ζωὴ, παιδί μου;
Παιδάκι. Ὡ, ὅχι ἀκόμα.

Ὁ μικρός. Πατέρα, τί θὰ πῇ αἰσιόδοξος;

Ὁ πατέρας. Νά! ἕνας ποῦ παντρεύεται, καὶ τὸ χαίρεται, εἶναι αἰσιόδοξος.

Ταξιδιώτης. Πόσα γιὰ τὸ γεῦμα;

Ξενοδόχος. Μά... συνηθίζω νὰ παίρνω δυὸ δραχμές.

Ταξιδιώτης. Κακὴ συνήθεια. Ὅριστε μιὰ δραχμὴ. Χαίρετε.

— «Θαρρῶ πῶς μοῦρχειται πάλι βαρὺ συνάχι». Λέει ὁ κ. Τσιγγενίδης ἐνὸς γιατροῦ στὴν ὁμιλίαν ἀπάνω, μὲ τὴν ἐλπίδα νὰ μάθῃ κανένα γιαντρικὸ χάρισμα. «Κάθε λίγο μὲ γαρφαλίζει ἡ μύτη μου, καὶ φτερνίζομαι. Ἐσεῖς τί θὰ ἐκάνετε γιατρεῖς;»

— Μὰ θὰ φτερνίζοιτο κ' ἐγώ, ἀπαντᾷ ὁ γιατρός.

Ὁ κ. Πετρίης (τῆς γ. ναίκας του). Ἀγάπη μου, σὰν ψυχρίτσα. Fermez la fenetre.

Ὁ φίλος του (κρυφομιλώντας). Μὰ γιατί τῆς τὸ λές γαλλικά, νὰ κλείτῃ τὸ παράθυρο;

Ὁ κ. Πετρίης. Ἐπειδὴ εἶσαι ἐδῶ. Ἀν τῆς πῶς μ' ὑπακούει μπροστὰ σὲ ξένο. Γαλλικὰ ὅμως, ἀλλάζει. Σηκώνας καὶ τὸ κλεῖ ἀμέσως, γιὰ νὰ σοῦ δείξῃ πῶς νοιώθει ἀπὸ Γαλλικά.

— Μὰ μὲ πνίγετε μ' αὐτὸν τὸν καπνὸ σας!

— Κυρία, ἂν δὲν σὰς ἀρέσῃ, κατεβῆτε μέσα στὸ καρρὸ ἐδῶ καπνίζουν.

— Ἀν εἴσουν ἄντρας μου θὰ σοῦδινα φαρμάκι νὰ πῆς.

— Κ' ἐσεῖς, ἂν εἴσατε γυναίκα μου, θὰ τῶπινα.

Ἐκείνη. Δὲ μπορεῖς νὰ πεις πῶς σὲ κυνηγοῦσα πρὶν παντρεφτοῦμε.

Ἐκεῖνος. Μὰ καὶ τὸ δόκανο δὲν κυνηγᾷ, κι' ὡς τόσο τσακώνει τὸν ποντικὸ μιὰ χαρά.

Ἡ γυναίκα. Πρέπει νὰν τὸ δῶ ἀπὸ τὸ γράμμα, ἀπὸ

φρονεμένα, ἀδιάφορο, ἂν τὰ ἐντιμὰ ἐδῶ θὰ πεῖ ὅτι θεῖα δικαιοσύνη.

ὁξέα κλάζων (Σοφ.)

φωναζοντας στριγγὰ (Χρηστ.)

Ἐνῶ ὁξέα ἐδῶ θὰ πεῖ δυνατά.

Ἐνθ' ἵπποκόμοις κορυθεσσι (Σοφ. στ. 116)

μὲ περικεφαλαίους ἀλογομαλούσας (Χρηστ.).

Καταλαβαίνει κανένας τί θὰ πεῖ αὐτὸ τὸ ἀλογομαλλούσας; Κι' ὅμως ὁ Σοφοκλῆς λέει πολὺ καθαρά γιὰ τὴν περικεφαλαίους ποῦ ἦταν στολισμένες μὲ τρίχες ἀλόγου.

πρὶν... καὶ στεφανώμα πύργων

πενκάνθ' Ἡφαιστον ἐλεῖν. (Σοφ. στ. 120-1)

Καὶ προτῶ ἀπ' τὴν ρετσίνας νὰ πιάσουνε

φωτιὰ οἱ στεφανώσιες τῶν πύργων (Χρηστ.).

Ὁ κ. Χρηστομάνος τὸ πενκάνθ' Ἡφαιστον—καὶ δὲ λέω τίποτα γιὰ τὴ σύνταξη, ποῦ κι' αὐτὴ τὴν παρνόησε—τὸ μεταφράζει ρετσίνας, ἐνῶ ὁ Σοφοκλῆς μ' αὐτὸ ἀλληγορικὰ λέει τὴν πυρκαγιὰ ποῦ γίνεται ἀπὸ δαυλιὰ πείκου.

παλτῶ ριπτεῖ πυρὶ (Σοφ. στ. 131).

ρίχτει κτυπητὴ φωτιὰ (Χρηστ.).

Τὶ πρῶτα νῆνε αὐτὴ ἡ χτυπητὴ φωτιὰ τοῦ

συνειδήση καθε λέξης, ἡ γνώση γιὰ τὸ διάλεγμα τοῦτου ἢ ἐκείνου τοῦ ἐπιθέτου, ἡ καλλιτεχνικὴ ἀντίληψη τοῦ τρόπου τῆς ὁμιλίας, ποῦ θάχε καθε πρῶτο τῆς τραγωδίας.

Κράτησα λίγες πεταχτὲς σημειώσεις στὴν ὥρα τῆς παράστασης γιὰ μερικοὺς στίχους καὶ γιὰ πῶς πολλές λέξεις. Καὶ τώρα βάνοντας αὐτὲς δίπλα μὲ τὴς ἀρχαῖες θὰ μπορέσῃ νὰ δῇ καθενας ξάστερα τί ἀδικία ἔκαμεν ὁ κ. Χρηστομάνος στὸ Σοφοκλῆ καὶ στὴ γλῶσσά μας. Ὁ νοιώσουμε πῶς ὁ μεταφραστὴς δούλεψεν ἔχοντας μπροστὰ του τὸ ἀρχαῖο κείμενο καὶ τὸ λεξικὸ καὶ ἀραδιάζοντας λέξεις σὲ λέξεις, χωρὶς νὰν τὴς ψυχολογεῖ, χωρὶς νὰ προσέχει ἡ καλύτερα χωρὶς νὰ νοιώθῃ, ὅτι ἄλλα θέλει νὰ πεῖ ὁ Σοφοκλῆς καὶ ἄλλα λέει αὐτός, ὅτι ἡ ἀλληγορικὴ καὶ ποιητικὴ φράση τοῦ γίγαντα τῆς τραγωδίας, ἅμα χάσει τὴν ἐσώτερη ψυχὴ τῆς κατατρέπει... ὅπως τὴν κατάντησεν ὁ κ. Χρηστομάνος.

Κι' ἀρχίζω. Ὁ Σοφοκλῆς λέει:

Τὰ τῶν θεῶν ἐντιμ' ἀτιμάσας' ἔλε (στιχ. 77).

κι' ὁ κ. Χρηστομάνος μεταφράζει:

Τῶν θεῶν τὰ τίμια πράγματα ἔχε τα κατα-

άνοιξες. Είναι γυναικός γράψιμο, το βλέπω και πρασίνισες μόλις το διάβασες. Φέρε... θέλω να δω... άστρατε!

Ο άντρας Νά, δρίστε το λοιπόν, καμάρωσε το. Είναι ο λογαριασμός της ράφτρας σου.

Γιάνκος. Ξέρεις, μητέρα, ή καινούργια μας ή δουλίτσα ή Μαρία συγγενέδες με την Άλλη μας τη δουλίτσα την Ελένη.

Μπτέρα. Και πώς το ξέρεις;

Γιάνκος. Γιατί ο πυροσβέστης που περνά μπροστά από το σπίτι μας ήταν ξάδερφος της Μαρίας κ' είναι και της Ελένης.

ΤΟ ΙΔΑΝΙΚΟ ΤΟΥ ΝΙΤΣΕ

Με τη δημοσίευσή της μεταφράσεως του πολυχρότου κεφαλαίου του Ζαρατούστρα «Οι έξοχοι άνδρες»* θεωρώ καθήκον μου να γράψω λίγες γραμμές, πώς αντιλαμβάνομαι εγώ εδώ το πνεύμα του Νίτσε. Γιατί και ξένοι και δικοί μας από το κεφάλαιο αυτό έχουν βγάλει το συμπέρασμα, ότι ο Νίτσε είναι ή φιλοσοφική έκφραση των ιδανικών που έδημιούργησεν ή πολιτική μεγαλοφυΐα του Μπίσμαρκ**.

Μου φαίνεται πως κατεβάζει κανείς το γενικό πνεύμα του Νίτσε να θέλη να το συναδελφώσει στα ιδανικά με το πνεύμα του πολιτικού εκείνου ανθρώπου, που σε όλη του τη ζωή τίποτε άλλο δεν έβλεπε στο κόσμο παρά πέρα από τα κόκκαλα των Πομερανών στρατιωτών. Ένώ το πνεύμα του Νίτσε, μεταμορφωμένο στο Ζαρατούστρα τη μορφή, ανήσυχος γρονάει στο κόσμο, κοιμάται πάνω στα βουνά με τα θεριά, διαβαίνει ποτάμια, ανεβαίνει τα υψηλότερα δέντρα, γίνεται νυχτοφύλακας στα κοιμητήρια, κ' ένα πράγμα μονάχα γρονθίζει ή ψυχή του, ένα πράγμα μονάχα ποθεί και λαχταρεί, να δη τη ψυχή του ανθρώπου τέλεια, και γεμάτη από καλωσύνη. Ένώ όπως είναι τώρα, λέει, είναι ένα κουβάρι από φίδια.

Αν μελετήσει κανείς κατά τα σχετικά αυτά κεφάλαια και καθίσει και σκεφτεί κομμάτι πιο βαθιά, θα δη πως ο σκοπός της φιλοσοφίας του Νίτσε δεν είναι ή Δύναμη, αλλά ή Καλωσύνη. «Περισσότερο,

* Το κεφάλαιο αυτό δημοσιεύθηκε, κατά λάθος, δυο φορές στο «Νουμά». (φύλλ. 53 και 64).

** Καμπύση: Διονύσου διθύραμβος του Νίτσε. πρόλογος.

λέει, από σένα, δυνατέ, θέλω καλωσύνη». Η δύναμη, είναι το μέσον. Σε θέλει νασαι δυνατός, μα όχι για να σπάξεις με της δυνατές γροθιές τα μούτρα του πλησίον σου αλλά Μπίσμαρκ, όπως πολλοί νομίζουν, κ' έτσι νάχης τη νίκη και την υπεροχή. Αλλά θέλει από σένα δύναμη γιατί με τη δύναμή σου θα μπορεί να εξελέγξω τη Καλωσύνη σου.

Εάν σήμερα δεν κάνεις το κακό, δεν το κάνεις, όχι διότι είσαι καλός, αλλά διότι δεν έχεις τη δύναμη να το κάνεις. Όταν έχεις όλη τη δύναμη να κάνεις το κακό, και δεν το κάνεις, τότε είσαι τέλειος. Τότε ή ψυχή σου είναι γεμάτη από καλωσύνη. Είσαι εκείνος που όνειρεύτηκε και γρονθίζει να δημιουργήσει το γενικό πνεύμα του Νίτσε, είσαι του Ζαρατούστρα ο υπεράνθρωπος.

Μια φορά μονάχα άξιώθηκε ο κόσμος να δη τον υπέροχον αυτόν άνθρωπον. Όταν, τόσο νέος, και τόσο δυνατός, μ' όση δύναμη μπορεί νάχη ένας άνθρωπος πούχει στην εξουσία του όλη την οικουμένη, ήρταν και του είπαν, πως ή γυναίκα ή όμορφότερη της Περσίας, ή σύζυγος του έχθρου του, με της παύρηνης κόρες της είναι πλησίον του και είναι στη διάθεσή του. Αυτός πούχε όλη τη δύναμη να κάνει το κακό και να κουρελιάσει την τιμή του έχθρου του, δεν ήθέλησε καν να της ιδή γιατί ή ψυχή του ήταν γεμάτη καλωσύνη, ήθικη.

Δυστυχώς τον υπεράνθρωπον αυτόν μόνο για μια στιγμή τον είδεν ή ανθρωπότης, γιατί κι αυτός κατόπιν άλλαξε.

Του Νίτσε το πνεύμα δεν το βλέπω εγώ όπως οι άλλοι να πλανάται μέσα στα σκοτεινά της πατρίδας του ρουμάνοι το ένατιό, πάντα το βρίζω να πλανάται ή ανάμεσα στις Ολυμπίας τη γυμνασμένη δύναμη και Όμορφιά ή από πάνω από τη τη στέγη του Παρθενώνα. Διότι φαίνεται ότι τους ανθρώπους της εποχής εκείνης τους εύρισκε πλησιέστερους με τα ιδανικά του. «Θα προτιμούσα, λέει, να μουννα εργάτης μες στον Αδη, και να δουλεύω στη σκιά των περασμένων χρόνων».

Δύναμη, Όμορφιά και Καλωσύνη είναι το ιδανικό της φιλοσοφίας του Νίτσε. Ιδανικό γεμάτο από φως.

ΠΑΥΛΟΣ ΓΝΕΥΤΟΣ

ΤΟ ΧΑΙΡΕ ΤΗΣ ΤΡΑΓΩΔΙΑΣ

ΟΛΟΛΥΣΑΤΕ ΝΥΝ ΕΠΙ ΜΟΛΠΑΙΣ
ΑΙΔΧΥΛΟΣ (Ευμένιδες)

Μ' έκραζες; Έρχομαι από πέρα,
Χαίρε! Σ' έσε το χαίρε, ο πλάστη και ο πατέρα! Είμαι ή βασίλισσα της Τέχνης, είμαι ή Τραγωδία, Στ' ής παναρμονικώτατης Αθήνας τον αέρα
Όλα είναι σαν αγάλματα, βλαστάρια ενός Φειδία,
Όλα και τα καλά του νοῦ, σαν τα καλά της πλάσης.
Και μέσα σε όλα ένας. Έσύ δεν είσαι για να μοιάσης.
Του λόγου ύψωνεσαι Όλυμπος και Καύκασος μαζί,
Και σε Θεός που με την τριλίνα ενεργεί,
Στο μεγαλόπρεπο άπλωμα της θάλασσας του Όμηρου
Την τρικυμία την τριακική ξυπνάς κ' ενός όνειρου
Τιτανική σπαράζει ανατριχίλα.
Και τα φτερά του λογισμού και της καρδιάς τα φύλλα,
Βογγάζει της Μοίρας το αίνιγμα, κλαίει της ψυχής το κλάμα,

Θεοί με υπέθετους θνητούς
Μάχονται κι άστραποδροντάν στο λυρικό σου δράμα
Ατλάντας μέσα του ένας νοῦς βαστάει τους ούρανοῦς.
Της Τέχνης είμαι το άνθισμα το υπέρτατον εγώ.
Από τον κόσμο ίερεία γυρίζω στο ναό.
Δεν ήρθα από τα γνώριμα ιερά των Έλκωνων,
Σαν πρώτα γύρω μου οι άρχαίοι δεν κελαϊδάνε Μύθοι,
Ω δρόμοι μακροτάξιδοι στάλλάγματα των αίωνων!
Από το βάρβαρο έρχομαι, γυρίζω από το Σκύθην.
Χειμῶνες τ' έφριξαν άλλου το πλάνο μου καράδι,
Σοφία ή άττική θεά φέγγει μακρὰ στα ξένα,
Και μ' νύθανε κ' έρωτικά με χάιδεσαν έμένα
Λατίνοι, Φράγκοι, Γερμανοί και Βρετανοί και Σλάβοι.
Και οι Σαίξπηρ και οι Κορνήλιοι και οι Καλδερών και
[οι Γκαίτε

Με το δικό μου το καμμό, με το δικό μου γάλα
Τ' άνάθρεψαν τα ώραια τους παιδιά και τα μεγάλα.
Μα ό,τ' είναι μέγα, μέγα είναι, γιατί από Σε κρατιέται!
Ανθισα στην Ανατολή και πέρασα στη Δύση.
Χίλιων άλλόφυλων ψυχών πόλεμους, πόθους, μίσση
Τ' άνάστησεν ο λόγος μου και το παιγνίδισμά μου.
Και ή ξενιτιά μου τάλλαξε και γλώσσα και θεωρία μου.
Και σόν ποτάμι όλο νερά γλυκόπιπτα καθάρια,
Μου παίρνει απ' άλλες ρεματιές κι απ' άλλα κεφάλαια,
Κι απ' τη βαθεία του κοίτη βγαίνει,
Πλάταινει, αλλάζει, και θολό και ξεχείλο πηγαίνει.
Θάλασσα, πλάτυνα, άλλαξα, πλημμύρισα και πήρα
Κι αντάμωσα λογής δεινά, κ' έδειξα κάθε μοίρα,
Και πλάι με τον ήμίθεο κι αγνάντια από το Ρήγα
Έστισα εγώ τον άνθρωπο το λαϊκό, και πήγα
Κ' έφερα εγώ τον άνθρωπο τον ταπεινό, και πάει
Το φωτισμένο έδαφος τριγύρω στο κεφάλι
Του άπλου θνητού και σιγαλού και άγνώριστου,
[και είπα.

Κάθε άνθρωπος που άλύγιστος τον άνηψεί το γύπα,
Σαν Προμηθέας είνε κι αυτός, μ' όποιο όνομα μου
κάνει.

κ. Χρηστομάνου; Μη ζαλιζέστε· είναι ο κεραυνός, τ' άστραπεύει δηλ. πυρρίξεν ο Δίας άπάνω στον Καπανέα που άνέβαινε στα τείχη.

... καθ' αυτόν

δικρατείς λόγχας στήσαντ'... (Σοφ. στ. 145-6)

... έστήσανε τις διπλοδύναμες λόγχες
κατ' έπάνω τους (Χρηστ.).

Το «δικρατείς» το μεταφράσε «διπλοδύναμες». Φαίνεται ότι ο κ. Χρηστομάνος μεταφράζοντας είχε μπροστά του μονάχα το λεξικό του κ. Ζαλούχου· άλλιώς δεν ξηγιέται το πράγμα, άφου μονάχα αυτή τη σημασία δίνει στη λέξη ο κ. Ζαλούχος, ενώ ή λογική μας λέει, ότι εδώ το «διπλοδύναμες» δε θα πει τίποτα. Με το «δικρατείς» ο καθημένος ο Σοφοκλής θέλει να πει τις λόγχες, που κ' οι δυο ήσαν δυνατές. Άλλοι ξηγάνε «δικοπερές».

Ότ' οῦν εκείνοι πρὸς διπλῆς μοίρας μίαν
καθ' ήμέραν ὤλοντο...

πληγέντες αὐτόχειρι σὺν μιάσματι.

(Σοφ. στ. 170-3)

Τώρα κ' οι δυο χυθήκαν

με της αὐτοχειρὸς τὴν ἀμαρτία (Χρηστ.).

Τί πιστή και χαριτωμένη αλήθεια μετάφραση! Πόσο τὸν κατάλαβε τὸν Σοφοκλή ο κ. Θεατρώνης! «Όλοντο αὐτόχειρι σὺν μιάσματι» όλα τὰ λεξικά κι' όλα τὰ σχόλια λένε πὸς θὰ πει «σκοτώθηκαν ο ένας ἀπ' τὸν ἄλλο». Καὶ λέει τὸ σκοτωμὸ αὐτὸν ὁ Σοφοκλῆς «μιάσμα» γιατί· σκότωσεν ὁ ἀδερφὸς τὸν ἀδερφόν.

Τούτον οὐδαμοῦ λέγω (Σοφ. 183).

Οὔτε νὰ τὸν λέω δὲν θέλω (Χρηστ.)

Μ' όλα αὐτὰ τὰ «λέει» ὁ Σοφοκλῆς δὲ θέλει νὰ πει πὸς δὲ θέλει νὰ τὸν λέει παρὰ πὸς «δὲν τὸν λογαριάζω καθόλου».

«Ὡδ' ἐστίν ή σώζουσα (ή πόλις δηλ.) καὶ [ταύτης ἐπι

πλέοντες ὀρθῶς τοὺς φίλους ποιοῦμεθα.

(Σοφ. στ. 189-190).

Όταν ή πολιτεία είναι ὀρθή

Έμεῖς κολυμπάμε στὰ νερά.

Βγάνετε κανά νόημα ἀπ' τὴ μετάφραση; Κι ὅμως ὁ Χρηστομάνος γιὰ νὰν τὰ γράψει αὐτὰ θὰ πει πὸς βγάνει. Αὐτὸς βέβαια μπορεῖ νὰ βγάλει καὶ ψά-
ρια ἀφου κολυμπάει, ἔστωντας καὶ νὰ μὴν είναι πε-

σμένη ή πολιτεία του. Κολύμπι δὲν ξέρω μὰ ὅσο γιὰ νὰ βγάλω τέτοια μαργαριτάρια μπορῶ καὶ παρα-
μπορῶ νὰ κάμω βουτιές χωρὶς τὸ φόβο νὰ πνιγῶ.

πόλει τῇδ' ἐκεκρήνκται (Σοφ. στ. 203).

Έκραξα σ' ὅλη τὴν πόλη (Χρηστ.).

Αὐτὸ θὰ πει μετάφραση κατὰ λέξη: Νὰ κραζεῖ ὁ Κρέοντας σ' ὅλη τὴν πόλη. Αδιάφορο ἔν ὁ Σοφοκλῆς μετὰ τὸ «ἐκεκρήνκται» θέλει νὰ πει, πὸς δια-
καλήθηκε, πὸς ἐβγήκε προκήρυξη. Αδιάφορο ἔν σή-
μερα τὸ κράζω τὸ χουμε στὴ σημασία τοῦ φωνάζω
γι' αὐτὸ καὶ λέμε «ποῖόν κραζεῖς; κράξ' τον ἐκεῖνο,
ἄμα με θέλεις κράξε μου νάρθῶ κτλ.».

Πὸς ἂν σκοποῖ νῦν εἶτε τῶν εἰρημένων;

(Σοφ. στ. 215).

Νὰ φυλάζτε σκοπὸ γιὰ ὅσα σὰς εἶπα (Χρηστ.)

Τί θὰ πει νὰ φυλάζτε σκοπὸ; Θὰ πει ὅτι αὐτὰ δὲν είναι ἐλληνικά, ὅταν δὲ νοιώθει κανένας τί γρά-
φει. Έδῶ ὁ Σοφοκλῆς θέλει νὰ πει: «Τώρα πὸς θὰν
τὰ φυλάχτε, ή πὸς δὲν θὰ τὰ παραμελήσετε αὐτὰ
ποῦ σὰς εἶπα».

... οὔτε του γενήδος ἦν